

**Riktlinjer för särskilt individanpassad
stödinsats för att underlätta arbete
eller studier enligt 4 kap. 2§
Socialtjänstlagen (SoL)
Maj 2022**

**Riktlinjer för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete
och studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen**
Maj 2022

Dnr: 3.1.1-70/2022

Utgivningsdatum: 2022-05-24

Utgivare: Socialförvaltningen

Kontaktperson: Paulina Slazak

Sammanfattning

Stockholms stads arbetsmarknadsinsatser ska bidra till att förverkliga stadens långsiktiga vision om ett Stockholm där det finns många vägar in på arbetsmarknaden, olika kompetenser är efterfrågade och där stockholmare i alla åldrar och oavsett bakgrund studerar eller arbetar.

De övergripande målen för Stockholms stads arbetsmarknadsinsatser är en hög sysselsättningsgrad i hela stadens befolkning, i enlighet med stadens hållbarhetsmål, lågt behov av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet samt en god kompetensförsörjning för arbetsgivare.

Personer med funktionsnedsättningar förvärvsarbetar i lägre utsträckning än andra grupper i samhället, har lägre utbildningsnivå och försörjer sig i stor utsträckning genom ekonomiskt bistånd eller socialförsäkringssystemet. Att erbjuda målgrupperna arbetslivsinriktat stöd i större utsträckning bidrar till att personer med funktionsnedsättning får bättre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och de positiva följder som ett arbete innebär i form av bättre ekonomi, meningsfullhet och sociala sammanhang.

I stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser framgår att alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva och inkluderas i samhället. Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvarsområde, men kommunen är en viktig aktör på den lokala nivån i samverkan med Arbetsförmedlingen.

Stockholms stad tillhandahåller, parallellt med den statliga arbetsmarknadspolitiken, insatser för att stödja stadens målgrupper till egen försörjning och nå de personer som statliga insatser inte når. Utgångspunkten för stadens insatser på arbetsmarknadsområdet är främst socialtjänstlagen. Staden ska i sin socialtjänstverksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Med stadens arbetsmarknadsinsatser avses insatser och stöd riktade till den enskilde med tydligt jobbfokus och ett primärt syfte att den enskilde ska komma ut i arbete eller börja studera.

Innehåll

Sammanfattning	3
Sysselsättning enligt SoL.....	5
Daglig verksamhet enligt LSS	5
Arbetsinriktat stöd för socialpsykiatrins målgrupp samt personer med personkretstillhörighet 1 eller 2 inom LSS	5
<i>Alfa</i>	5
<i>Iwork</i>	6
<i>Handläggningsprocessen vid ansökan, utredning och beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL</i>	6
<i>Kriterier för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier för socialpsykiatrins målgrupp</i>	7
<i>Kriterier för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier för personer som tillhör personkrets 1 eller 2 enligt LSS</i>	8
<i>Individuella bedömningar</i>	9
<i>Tidsbegränsning av beslutet</i>	10
Uppföljning och förhållande till övriga insatser	10

Sysselsättning enligt SoL

Inom socialpsykiatri i Stockholms stad finns rätt till bland annat insatsen sysselsättning, som vänder sig till de personer som ingår i målgruppen för socialpsykiatriska insatser enligt definition från Nationell psykiatrisamordning¹. Beslut om sysselsättning fattas enligt 4 kap. 1 § SoL.

Sysselsättning är ett individuellt anpassat stöd till individer i yrkesverksam ålder. Sysselsättning riktar sig oftast till personer som inte arbetar eller studerar och som inte aktivt söker arbete. Målsättningen med insatsen kan variera över tid och handlar om att på olika sätt öka individens livskvalitet och bidra till återhämtning. Det kan handla om att bryta social isolering, att delta i en social gemenskap, att få struktur på dagen och att få möjlighet att ägna sig åt en meningsfull aktivitet eller uppgift.

Daglig verksamhet enligt LSS

Den som omfattas av LSS personkrets 1 eller 2 och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig har rätt till daglig verksamhet enligt 9 § p 10 LSS. Den dagliga verksamheten bör enligt lagens förarbeten kunna rymma såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. Daglig verksamhet bör ha som syfte att bidra till personlig utveckling och att främja delaktighet i samhället. Ett övergripande mål bör vara att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete. Stor hänsyn ska tas till den enskildes önskemål om inriktning på verksamheten.

Arbetsinriktat stöd för socialpsykiatrins målgrupp samt personer med personkretstillhörighet 1 eller 2 inom LSS

Arbetsmarknadsnämnden erbjuder i viss utsträckning kompletterande insatser till målgrupper inom LSS och socialpsykiatri. Dessa insatser finns inom ramen för verksamheterna Alfa respektive Iwork.

Alfa

Alfa är en verksamhet inom Jobbtorg Stockholm, arbetsmarknadsförvaltningen som vänder sig till personer med

---

¹ Målgruppsdefinitionen enligt Nationell psykiatrisamordning: ”En person har ett psykiskt funktionshinder om han/hon, har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, och att dessa begränsningar har funnits, eller kan komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.

Riktlinjer för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen (SoL)
6 (10)

psykisk funktionsnedsättning i åldrarna 18 - 64 år. För att kunna delta i Alfa behöver den enskilde vara bosatt i Stockholms stad och stå utanför arbetsmarknaden med en önskan om att finna, få och behålla ett arbete eller en studieplats.

Alfa arbetar utifrån metoden *Individual placement and support* (IPS). IPS-metoden bygger på att personer med psykisk funktionsnedsättning som vill börja arbeta får stöd av en arbetsspecialist att snabbt söka arbete. Arbetsspecialisten ger fortsatt stöd genom att samordna och skraddarsy individens stöd från myndigheter, anhöriga, vänner och arbetsgivare.

Målet med IPS-metoden är att vägleda personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning att finna, få och behålla ett arbete på öppna arbetsmarknaden. IPS är en metod med hög evidens både nationellt och internationellt och omnämns i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd med högsta prioritet.

Iwork

Iwork är arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet för personer med personkretstillhörighet 1 eller 2 enligt LSS. Iwork erbjuder individuell coaching för att tillsammans med den enskilde hitta ett arbete eller börja studera. Iwork arbetar med personer som uttrycker en önskan om arbete eller studier, som komplement till daglig verksamhet eller som övergång från denna till arbete på öppna arbetsmarknaden.

Verksamheten utgår från metoden *supported employment* (SE) där jobbcoachen utifrån den enskildes önskemål, kunskaper och förmågor erbjuder stöd till arbete eller studier. Metoden utgår från att den enskilde ska få det stöd och den vägledning som behövs för att finna ett arbete som fungerar och som är hållbart i längden. Den som får stöd behöver inga särskilda förkunskaper, ingen arbetsträning och behöver inte ha arbetat i skyddade former innan.

Handläggningsprocessen vid ansökan, utredning och beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL

Handläggningsprocessen avseende ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är i grunden densamma som för övriga insatser. Ansökan ska utredas av handläggare på stadsdelsnämnd med hjälp av sedvanliga utredningsinstrument och en utredning ska sammanställas som grund för beslutet. Skillnaden är att beslutet först formuleras och

kommuniceras som ett avslag enligt 4 kap. 1 SoL, för att sedan beviljas enligt 4 kap. 2 § SoL.

Motivering för avslag vid prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap. 1 § SoL är att det tidsbegränsade särskilda stödet är utöver de insatser som socialtjänsten ansvarar för att bevilja enligt SoL. De nu aktuella insatserna ingår därför inte i rätten till insats enligt 4 kap 1 § SoL som krävs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Efter avslag av rätt till insatsen vid prövning enligt 4 kap 1 § SoL följer direkt prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap 2 § SoL utifrån kommunfullmäktiges beslut om kriterier enligt nedan.

Kriterier för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier för socialpsykiatrins målgrupp

Följande kriterier behöver uppfyllas för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL för personer inom socialpsykiatrins målgrupp:

- Den enskilde ska vara i yrkesverksam ålder.
- Den enskilde ska ha en pågående kontakt med specialistpsykiatrik vid ansökningstillfället.
- Den enskildes primära mål och önskan är arbete eller studier.
- Det ska finnas stödbehov som innebär att den enskilde inte kan finna, få och behålla ett arbete på egen hand.
- Den enskilde bedöms vara införstådd i vad som krävs och är beredd att lägga ner det arbete som krävs för att nå arbete eller studier.
- Den enskilde bedöms kunna börja arbeta eller studera inom ramen för insatsen. Denna bedömning görs av handläggare på stadsdelsnämnd efter inhämtad rapport från och efter samråd med arbetsspecialisten på Jobbtorg.
- Lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd bedöms inte kunna erbjudas av Arbetsförmedlingen.

För personer som har biståndsbedömd sysselsättning kan det finnas möjlighet att under en period parallellt delta i särskilda arbetsinriktade insatser samtidigt som de deltar i sysselsättning. Rätten till detta prövas av stadsdelsförvaltningen och det är viktigt att den enskilde informeras om vad som gäller i god tid för sin planering.

Kriterier för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier för personer som tillhör personkrets 1 eller 2 enligt LSS

Syftet med insatsen är ge en särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier under en begränsad tid till enskilda personer som har en uttalad motivation att arbeta eller studera och som bedöms kunna pröva studier eller arbete med detta stöd.

För personer som har biståndsbedömd daglig verksamhet kan det finnas möjlighet att under en period parallellt delta i särskilda arbetsinriktade insatser samtidigt som de deltar i daglig verksamhet. Rätten till detta prövas av stadsdelsförvaltningen och det är viktigt att den enskilde informeras om vad som gäller i god tid för sin planering.

För många i denna målgrupp är det svårt för både den enskilde och socialtjänsten att få en klar uppfattning om personen är redo för arbete och studier med särskilt kompletterande stöd från en verksamhet som Iwork. Det ska därför finnas möjlighet för den enskilde att under en kortare instegsperiod om fyra månader, få insatsen *särskilt individanpassad stöd till arbete eller studier, Insteg*.

Följande krav behöver uppfyllas för att den enskilde ska kunna beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL (2001:435) under en instegsperiod om fyra månader:

- Den enskilde ska vara i yrkesverksam ålder.
- Den enskilde tillhör personkrets 1 eller 2 enligt LSS.
- Den enskilde har en önskan om att arbeta eller studera.
- Den enskilde bedöms ha förutsättningar att nå arbete eller studier med stöd av jobbcoach.
- Den enskilde har ett stödbehov som innebär att hen inte kan finna, få och behålla ett arbete eller bedriva studier på egen hand.

Om den enskilde ansöker om fortsatt insats efter fyra månader görs en bedömning av handläggare efter samråd med jobbcoach på Jobbtorg. För att bevilja ansökan krävs att den enskilde utifrån egen motivation och förmåga kan påbörja ett aktivt arbetssökande tillsammans med en jobbcoach inom ramen för insatsen.

Bedömning görs av handläggare efter inhämtande av rapport och efter samråd med jobbcoach på Jobbtorg.

Särskilt individanpassat stöd till arbete eller studier Insteg ska ses som ett inledande alternativ, men det finns inga krav på att den enskilde ska ha genomfört insatsen insteg för att ta del av insatsen *särskilt individanpassat stöd till arbete eller studier*.

Om den enskilde ansöker om insatsen *Särskilt individanpassat stöd till arbete eller studier* enligt 4 kap. 2 § SoL behöver följande krav uppfyllas för att den enskilde ska kunna beviljas insatsen:

- Den enskilde ska vara i yrkesverksam ålder.
- Den enskilde tillhör personkrets 1 eller 2 enligt LSS.
- Den enskilde har ett stödbehov som innebär att hen inte kan finna, få och behålla ett arbete på egen hand.
- Den enskilde har en önskan om att arbeta eller studera.
- Den enskilde bedöms vara införstådd i vad som krävs och beredd att lägga ner det arbete som krävs för att nå arbete eller studier.
- Den enskilde bedöms kunna klara ett anpassat och avgränsat arbete eller studier inom ramen för insatsen med stöd av jobbcoach.
- Den enskilde bedöms ha behov av stöd i en övergångsperiod till arbete.
- Lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd bedöms inte kunna erbjudas av Arbetsförmedlingen.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kriterierna ska handläggaren informera om rätten att ansöka på nytt vid ett senare tillfälle eller om att ansöka om *Särskilt individanpassat stöd till arbete eller studier Insteg*. Handläggaren ska även informera om möjligheten att ansöka om insatsen daglig verksamhet om den enskilde inte redan är beviljad denna insats.

Individuella bedömningar

Utifrån ovan nämnda kriterier utgår bedömning av rätt till särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier från individens livssituation, stödbehov och målsättning. Detta gäller oavsett vilken målgrupp den enskilde tillhör. Vid en utredning av ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är det av stor vikt att handläggaren kartlägger den enskildes behov, syfte och målsättning med önskad insats. En dialog behöver föras med den enskilde för att se till att rätt insats beviljas i rätt tid. Handläggaren behöver ha ett utforskande och motiverande förhållningssätt, samt ta den enskildes motivation och önskemål i beaktande.

Tidsbegränsning av beslutet

Det kompletterande särskilda anpassade stödet är till sin karaktär övergångsinriktad. Insatserna avser att ge stöd under en begränsad tid inför och vid prövning av studier eller arbete. Utgångspunkten är att insatsen kan ges under två år, men kan ges för längre tid när det finns särskilda skäl för detta. Vad som utgör särskilda skäl får prövas i varje enskilt fall, men kan exempelvis vara om den enskilde drabbas av en längre tids sjukdom, yttre omständigheter som innebär ändringar på den enskildes arbetsplats eller om längre tid bedöms nödvändig för att genomföra slutfasen av plan mot arbete eller studier.

Uppföljning och förhållande till övriga insatser

Biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för en begränsad tid för att underlätta arbete eller studier innebär att insatsen ingår i etablerade uppföljningsstrukturer och dokumentationsskyldighet föreligger med ökad rättssäkerhet för den enskilde. Målsättningen är även att fler personer får tillgång till arbetsmarknadsinsatser och att spridningen av deltagare i staden blir mer likställd.

Stadens olika insatser ska inte ses som en stegvis process där den ena insatsen föregår den andra. Att delta i stadens arbetsmarknadsinsatser förutsätter inte ett tidigare deltagande i en förberedande insats. Däremot överlappar insatserna delvis varandra. Olika aktörer i staden ansvarar för de olika insatserna. En viss överlappning och flexibilitet i när ansvar går över från en part till en annan samt parallellt stöd kommer alltid att behövas. Den enskilde har alltid rätt att ansöka om och få prövat rätten till daglig verksamhet och sysselsättning, oavsett möjlighet att få kompletterande insatser med stöd av 4 kap. 2 § SoL.